

V úterý 26. ledna ve 14 hod v budově G v hale před universitní aulou budou zahájeny dvě výstavy: „Nansenova nadace – nečekaná záchrana ze severu“ a „Leo Eitinger – Svědek trýznivého století“. Na vernisáž srdečně zveme všechny kolegyně i kolegy.

Připomeneme si tak Mezinárodní den památky obětí holokaustu, který připadá na 27. ledna. Byl vyhlášen Valným shromážděním Organizace spojených národů v roce 2005. Tento den si připomínáme utrpení přibližně šesti milionů židovských obětí, 2 milionů Romů, 15 tisíc homosexuálů a milionů dalších nevinných obětí v době holokaustu za druhé světové války.

Ve třicátých a čtyřicátých letech 20. století zaplavila celý svět vlna uprchlíků. Lidé se zoufale snažili dostat do bezpečí – některým se to podařilo, jiným bohužel ne. Mnohé země se přísunu uprchlíků bránily, stejně jako se tomu děje právě dnes. Podstatnou roli však sehrály lidská solidarita a vzájemná pomoc.

Jednou z organizací, které pomáhaly Židům dostat se ze zemí, kde jim hrozilo bezprostřední nebezpečí, byla Nansenova nadace (norsky Nansenhjelpen). Tato humanitární organizace byla založena roku 1936 Oddem Nansenem, synem Fridtjofa Nansena - slavného výzkumníka, vědce a humanisty, nositele Nobelovy ceny míru.

V Praze vznikla na konci února roku 1939 „polní kancelář“ Nansenovy pomoci a v té době sem přijeli Odd Nansen s manželkou Kari a vedoucí pasové kanceláře Ministerstva zahraničí Ragnar Konstad. Na místě měli vybrat zhruba 200 dospělých a asi 37–39 dětí, kterým bude umožněno vycestovat do Norska; vyšší kvótu organizaci bohužel Ministerstvo zahraničí neudělilo. Nejednalo se pouze o československé občany, velkou část tvořili také rakouští a němečtí občané, kteří se ocitli v ohrožení. Mnozí z těch, kteří vycestovali, byli Židé, ale Nansenova pomoc se nesoustředila pouze na ně, víza dostávali i komunisté, socialisté či kvakeři. Mezi Čechoslováky, kteří díky Nansenově nadaci našli přechodné útočiště v Norsku a měli to štěstí, že přežili útrapy druhé světové války, uveďme pozdější významné norské psychiatry Lea Eitingera a Bertholda Grünfelda, amerického lékaře Edgara Brichtu či architekta Ottu Eislera.

Leo Eitinger se narodil v roce 1912 v Lomnici na Tišnovsku, v židovské rodině, jako nejmladší ze šesti dětí. Vystudoval bohemistiku a germanistiku na filozofické fakultě a poté medicínu. Studium na Masarykově univerzitě dokončil v roce 1937 a vstoupil do armády jako důstojník letectva. Eitinger emigroval s tzv. Nansenovým pasem do Norska a společně s ním odjela skupina židovských dětí, jenž našly útočiště v norských pěstounských rodinách. Eitinger však neunikl nacistické persekuci, po okupaci Norska byl deportován do koncentračního tábora v Osvětimi a ke konci války byl transportován do Buchenwaldu. Eitinger byl jedním z mála Židů v Norsku přeživších holokaustu. Po válce se vrátil do Norska a zaměřil se na psychiatrii. Roku 1966 byl jmenován profesorem psychiatrie a vedoucím Psychiatrické kliniky na Univerzitě v Oslo.

Leo Eitinger je považován za jednoho ze zakladatelů viktimologie. Jeho největším přínosem byly jeho detailní studie „Norští a izraelští přeživší z koncentračních táborů“ (1964) a „Mortalita a morbidita v důsledku nadměrného stresu“ (1973). Eitinger se svými spolupracovníky zjistil, že tzv. syndrom koncentračního tábora souvisí s tvrdostí a délkou traumatických zážitků a nesouvisí s osobností pacienta před onemocněním.

Eitinger zemřel roku 1996 a na sklonku jeho života se v Evropě znovu objevili traumatizovaní uprchlíci

z Balkánu, Čečny, Afganistánu a nyní i ze Středního východu, kteří opět potřebují naší pomoc a solidaritu.

Z úvodního slova k výstavám Evy Dohnálkové a Barbory Antonové.